

ценностей в системе ценностей будущего специалиста; анализируется механизм трансформации ценностей личности в ее ценностную ориентацию, которая определяется как ориентир профессиональной активности, мотиватор профессионального самосовершенствования и регулятор профессионально-ценностной позиции и профессионально-ценностного становления будущего специалиста.

Ключевые слова: ценность, ценностная ориентация, личность будущего специалиста, формирование ценностных ориентаций, трансформация ценностей в ценностные ориентации.

Oksana Bartkiv, Yevgeniya Durmanenko. Theoretical bases of the transformation value of the future specialists in valuable orientations. In article various approaches to determination the essence of concepts “value” and “valuable orientation” are revealed; the interrelation between the studied concepts is proved; the structure of valuable orientation of the personality moves; the place of professional values in a value system of the future specialist is determined; the mechanism of transformation of values of the personality in his/her valuable orientation which is determined as a reference point of professional activity, a motivator of professional self-improvement and the regulator of a professional and valuable line item and professional and valuable formation of the future specialist is analyzed.

Keywords: the value, valuable orientation, the identity of the future specialist, valuable orientations forming, transformation of values in valuable orientations.

УДК 378. 018 (477)

Наталія Волкова –
Університет ім. Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

Підготовка викладача вищої школи як стратегічне завдання

Стаття присвячена обґрунтуванню програми підготовки фахівців за освітньо-науковим рівнем – доктор філософії (PhD) (спеціальність 015 «Професійна освіта»), яка базується на системному, компетентнісному, діяльнісному, студентоцентрованому, синергетичному, партисипативному, інтегративному підходах; акцентовано увагу на її змісті, технологічному забезпеченні.

Ключові слова: викладач вищої школи, освітньо-наукова програма, доктор філософії (PhD), професійні компетентності.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні напрямки модернізації вищої школи пов'язані з диверсифікацією освіти, розширенням академічних свобод, зміною освітніх парадигм, інтеграцією вищої професійної школи в єдиний європейський освітній простір. Професійна підготовка майбутніх фахівців у виші стає орієнтованою на потреби економічної діяльності регіону, конкретних роботодавців, запити суб'єктів ринкових відносин. Сучасний ринок праці пред'являє постійно зростаючі вимоги як до рівня теоретичних знань потенційного співробітника, так і до системи його професійних компетентностей, особистісних якостей, здібностей. Трансформаційні зміни професійної підготовки студентів автоматично призводять до необхідності докорінного перетворення сучасної системи підготовки викладача вищої школи.

На сьогодні професіонал у галузі освіти має бути яскравою, інтелігентною, творчою особистістю, яка опанувала найновіші досягнення комплексу наук про теорію професійної освіти, володіє новітніми педагогічними технологіями, новим педагогічним мисленням, інтуїцією, здатністю до імпровізації, вільно організовує діалог із різними за фахом людьми, реальними й віртуальними партнерами, вдаючись до вербальних, невербальних засобів комунікації, активно використовуюючи можливості комп'ютерних мереж для організації плідного взаємообміну інформацією, ціннісними установками якого є пріоритет освітніх інтересів особистості, педагогічна майстерність на рівні мистецтва, що забезпечується високим ступенем професійної компетентності. Тому однією із нагальних потреб сьогодення є створення умов для науково-педагогічної діяльності професорсько-викладацького складу – педагогів вищої школи, покликаних керувати процесами навчання, виховання та розвитку особистості у вищому навчальному закладі, її професійним становленням.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання становлення й розвитку системи післявузівської підготовки науково-педагогічних працівників були предметом вивчення О. Бушминої, А. Вербицького [2], В. Жураковського, Г. Матушанського, В. Медведєва, І. Мосичевої, В.

Романова, М. Сапунова, Ю. Сорокопуд, Ю. Тартур, Л. Харченка, В. Шестак та ін. Серед українських дослідників питанням щодо розроблення освітніх програм для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти присвятили свої праці В. Захарченко, В. Луговий, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова [3], С. Коломієць, О. Синеккоп [1] та ін. Водночас проблема підготовки викладачів вищої школи в умовах аспірантури залишається нагальною.

Мета і завдання статті – обґрунтувати підходи до розробки освітньо-наукової програми підготовки фахівців за освітньо-науковим рівнем – доктор філософії (PhD) (спеціальність 015 «Професійна освіта»); розкрити її зміст та акцентувати увагу на технологічному забезпеченні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасні перетворення системи післявузівської підготовки відбуваються в умовах структурно-змістовного переходу вищої професійної школи від масово-репродуктивної до індивідуально-орієнтованої, багаторівневої та її інтеграції в єдиний європейський освітній простір. Акцент має зміститися на «вільний розвиток людини», високу культуру, творчу ініціативу, самостійність, конкурентоздатність, мобільність, що вимагає якісно нового підходу до формування майбутнього професіонала, а отже, і викладача, який здійснює його підготовку. В умовах нової освітньої парадигми змінюється специфіка, сутність діяльності викладача вишу. Він має володіти всіма рольовими складовими професійної позиції: як громадянин – служити суспільству і справі, якій віддає себе, свій досвід і здібності; як майстер своєї справи – розбиратися в науці, яку викладає, педагогіці і психології навчання й виховання, підносити до еталону, зразка майбутню професію студентів; як організатор – активізувати різноманітну діяльність студентів; як вчений – виявляти надзвичайну захопленість своєю навчальною дисципліною, організувати дослідницьку діяльність студентів; як експериментатор і новатор – удосконалювати методику навчання у виші, оволодівати інноваційними технологіями навчання тощо. Зазначене вимагає перебудови «Я-концепції» викладача, наявність у нього внутрішньої згоди на необхідність змін, усвідомлення власного професійного й особистісного розвитку як цінності і життєво важливої потреби.

Намагаючись реалізувати вищесказане, в Дніпропетровському університеті імені Альфреда Нобеля розроблено освітньо-наукову програму підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі зі спеціальності 015 «Професійна освіта», яка забезпечує підготовку фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (далі – програма). Реалізація даної програми має забезпечити аспірантам умови набуття необхідного для здійснення професійної діяльності рівня знань, умінь, навичок, досвіду діяльності й підготовки до захисту науково-кваліфікаційної роботи (дисертації) на здобуття наукового ступеня доктора філософії PhD (у галузі освіти).

В основу розробки освітньо-наукової програми покладено системний, компетентнісний, діяльнісний, студентоцентризований, синергетичний, партисипативний, інтегративний підходи.

Загальною місією програмивизначено вивчення методології наукового пізнання, поглиблене вивчення методологічних і теоретичних основ вищої професійної освіти, формування професійної готовності, самостійної науково-дослідної та педагогічної діяльності, вдосконалення знань іноземної мови і філософської освіти, орієнтованих на професійну діяльність, формування компетенцій, необхідних для успішної науково-дослідної та педагогічної роботи у вищій школі.

Визначено цілі *освітньої* (забезпечення підготовки аспірантів до викладацької та науково-дослідної діяльності, формування компетентностей (загальні, загально-професійні, професійні), що дозволять їм оволодіти основними знаннями, вміннями, навичками, необхідними для здійснення оригінального дисертаційного дослідження у сфері освіти, успішно працювати у сфері науки і освіти та бути стійким на ринку праці) та *дослідницької* складових програми (підготовка висококваліфікованих фахівців-практиків, які володіють загальнонауковими методами системного, функціонального і статистичного дослідження, сучасними методами науково-дослідної та педагогічної діяльності)(табл. 1).

**Компетентності випускника освітньо-наукової програми підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня із спеціальності
015 «Професійна освіта»**

Компетентності	
Група	Зміст
1. Загальні	здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, зокрема в міждисциплінарних областях
	проекувати, ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду, знань історії та філософії науки
	здійснювати пошук, оброблення, аналіз і контекстуалізацію значного обсягу наукової інформації з різних джерел, інтерпретацію результатів наукових досліджень
	орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації
	володіти комп'ютерною та інформаційною культурою, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі
	спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми
	використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації рідною та іноземною мовою
	проекувати і реалізовувати індивідуальну наукову траєкторію, застосовувати принципи наукової самоорганізації, власного дослідницького стилю
	здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку
	працювати у великій науковій групі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності
2. Загально-професійні	володіння сучасною методологією, методикою та методами наукового педагогічного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій
	здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень у сфері освіти, генерування нових ідей під час вирішення дослідних і практичних завдань
	проекувати і здійснювати комплексні наукові педагогічні дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду, участі в роботі українських і міжнародних дослідних колективів з метою вирішення наукових і науково освітніх завдань
	інтерпретувати результати педагогічного дослідження, оцінювати межі їх застосування, можливі ризики їх впровадження в освітньому та соціокультурному середовищі, перспективи подальших досліджень
	моделювати, здійснювати й оцінювати навчальний процес та проєкувати програми додаткової професійної освіти відповідно до потреб роботодавця
	обґрунтовано обирати і ефективно використовувати освітні технології, методи і засоби навчання й виховання з метою забезпечення запланованого рівня особистісного та професійного розвитку студентів
	здатність проводити аналіз освітньої діяльності організацій за допомогою експертної оцінки та проєкувати програми їх розвитку
	готовність до викладацької діяльності у вищій школі

Компетентності	
Група	Зміст
3. Фахові	здатність виокремлювати актуальні проблеми розвитку сучасної системи освіти, навчання і розвитку студентів
	моделювати інноваційне освітнє середовище та конструювати зміст, форми, методи та засоби навчання у вищій школі
	визначати напрями і способи забезпечення освітньої роботи методичними засобами
	використовувати методичні прийоми організації різних видів навчально-виховної роботи у вищій школі
	здатність до активного включення суб'єктів освітнього процесу (викладач-студент) у пошукову навчально-пізнавальну діяльність
	організувати діалогічне спілкування в освітньому процесі вищої школи задля реалізації студентоцентрованого підходу в навчанні
	здійснювати змістовну взаємодію з педагогічними кадрами з питань навчання і виховання
	представляти науковому співтовариству експериментальні досягнення у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до прийнятих стандартів і форматів професійного співтовариства
	володіти педагогічною майстерністю, педагогічною технікою, професійними вміннями майбутніх вчених, викладачів вищої школи
	володіти засобами особистісного, професійного самовираження, протистояння професійним деформаціям особистості

Виокремлено *принципи* імплементації освітньої складової програми:

Контекстного навчання. Надають змогу зберегти сутність навчання й адаптувати його до різних етапів процесу підготовки аспірантів. Виокремлено такі принципи контекстного навчання: індивідуальної значущості знань, умінь і навичок, яких набуває аспірант; наявності цілісної інформації про сутність і структуру, функції професійної діяльності аспіранта; послідовного переходу від навчальної через квазіпрофесійну до професійної діяльності; проблемного й діалогічного спілкування в системі «аспірант – викладач» і «аспірант – аспірант»; диференційованого підходу до відбору змісту професійної підготовки та організації її засвоєння аспірантами; єдності навчання й виховання особистості; відкритості – обґрунтованого використання різних технологій навчання (як традиційних, так і інноваційних). Урахування зазначених принципів забезпечує діяльнісний характер процесу навчання аспірантів, його динамічність, окреслює перспективу професійного й кар'єрного зростання аспіранта тощо.

Комунікативної взаємодії. Передбачає презентацію й спільне обговорення аспірантами й викладачами створених ними продуктів. Інтерактивність надає можливість аспіранту активно взаємодіяти з викладачем, вільно висловлюючи власні думки та впізнаючи чужі; попереджати й вирішувати протиріччя, конфлікти у міжособистісному спілкуванні, професійно спрямованій діяльності; оволодівати технологіями професійної взаємодії засобами вербальної, невербальної, комп'ютерної комунікації, здійснювати експертизу власних комунікативних дій і прийнятих рішень.

Індивідуальної підтримки викладачем навчальної діяльності кожного аспіранта. Передбачає створення умов для вибору індивідуальної траєкторії вивчення навчального матеріалу, регулювання темпу його засвоєння, глибокої адаптації в інтелектуальних системах підтримки навчання, що відповідають моделі того, хто навчається. Розвантаження викладача від передачі навчальної інформації та контролю її засвоєння надає йому час для оперативної, комфортної індивідуальної взаємодії з кожним аспірантом, використання розвиваючих стратегій взаємодії. Акцентування уваги викладача на

індивідуальності, самобутності, неповторності кожного аспіранта забезпечує: суб'єкт-суб'єктне гуманне співробітництво; різноманітну безпосередню та опосередковану комунікативну активність; проектування викладачем (аспірантами) індивідуальних досягнень в усіх видах комунікативної професійно спрямованої діяльності, сенситивних їх розвитку; врахування в змісті, методиках діапазону особистісних потреб і можливостей людини в здобутті якісної освіти.

Внутрішньої свободи особистості. Реалізується через надання аспірантам можливості відчутти потребу творчої самореалізації, передумовою чого євнутрішня свобода, високий рівень самоконтролю, відповідальність за власні успіхи та невдачі. Реалізується за допомогою диференційованих творчих завдань, виконання різновидів проєктів, складність яких аспірант має обрати сам згідно зі своїми здібностями та інтересами з подальшою самостійною постановкою творчих завдань, діяльності з ініціативи аспірантів.

Позиційності. Виявляється у зміні «суперпозиції» викладача й субпозиції аспіранта на рівноправні позиції спів-робітництва, спів-дії, спів-дружності, спів-переживання, спів-відповідальності.

Критичного самооцінювання. Даний принцип під час навчання в аспірантурі набуває функції інструмента до безперервного вдосконалення. Це означає, що аспірант може всебічно аналізувати, критично оцінити результативність кожного етапу дослідження, виділяючи недоліки та переваги роботи; глибше розуміти проблему і за необхідності вносити корективи.

Загальний обсяг програми у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи складає 240 кредитів ЄКТС. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» тривалість підготовки доктора філософії в рамках опанування освітньо-наукової програми становить чотири роки. Програма має дві складові: **освітню** (45 кредитів) та **науково-дослідну** (195 кредитів). Навчальне навантаження одного семестру складає 30 кредитів ЄКТС.

Освітня складова програми включає такі навчальні дисципліни: *загальні* («Філософія науки і методи наукових досліджень», «Англійська мова для академічних цілей», «Педагогічні технології в сучасній вищій освіті». Загальний обсяг – 15 кредитів) та *дисципліни за спеціалізацією: нормативні* («Теорія і практика професійної освіти. Інноваційні педагогічні системи XXI ст.», «Психологія вищої школи», «Виконання проєкту», «Педагогічна майстерня (майстер-класи)». Загальний обсяг – 16 кредитів) та *вибіркові* («Професійно-педагогічна комунікація», «Педагогічна майстерність викладача вищого закладу», «Тренінг комунікативності й особистісного розвитку», «Стратегічний менеджмент в освіті». Загальний обсяг – 14 кредитів), педагогічну практику (5 кредитів), проміжну та підсумкову (іспит, залік) атестації.

Науково-дослідна складова програми включає: участь у наукових конференціях, підготовку публікацій у наукових фахових виданнях, виконання докторської дисертації, участь у міжкафедральному семінарі. Загальний обсяг – 195 кредитів.

Освітньо-науковою програмою підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі передбачено такі форми організації навчання: аудиторні (лекційні, практичні, семінарські), позааудиторні (індивідуальні, консультації, написання та захист проєктів, практика, науково-дослідна робота), самостійна робота, майстер-класи. Можливе застосування електронного навчання і дистанційних освітніх технологій. Серед методів навчання превалюючими є методи проблемного, проблемно-пошукового, інтерактивного навчання (диспути, дискусії, «круглі столи», тренінги, мозкові атаки, презентації, ділові й рольові ігри).

Завдяки реалізації *діалогічно-дискусійних* методів навчання кожен аспірант отримує можливість викласти думки, моделювати власні судження по відношенню до обговорюваних проблем; відбувається трансформація навчального процесу увзаємонавчання (колективне, мікрогрупове), співпрацю аспірантів і викладачів як рівноправних суб'єктів навчання на основі взаєморозуміння (формування спільного поля партнерів, що об'єднує їхні інтереси, дає змогу обопільно розглядати проблеми в конкретній ситуації), координації (погодженості,

єдності дій, зусиль), узгодження (формування спільної мети, намірів, мотивації спілкування). Доцільним є послугування прийомами синектики (синектика – об’єднання різнорідних елементів»), «Займи позицію» (забезпечує демонстрацію різних думок з досліджуваної теми), «Вогонь по ведучому» (аспіранти завчасно готують проблемні питання, доповідач надає на них відповідь, наводячи докази).

Реалізація ігрових методів навчання передбачає моделювання життєвих, професійних ситуацій, спільний аналіз та вирішення проблем, що сприяє ефективному формуванню професійних компетентностей, виробленню власних цінностей, співробітництву. Увага має бути акцентована на: ділові (форма моделювання професійної дійсності, імітації конкретних професійно спрямованих, конфліктних ситуацій), рольові, сюжетно-рольові (імпровізоване розігрування заданої ситуації), ситуативні (представлення обраного для розігрування фрагмента професійно спрямованої ситуації та презентація аспірантами професійних або посадових обов’язків її учасників), соціально-психологічні (ігри з уявними ситуаціями, що передбачають відтворення аспірантами складних ситуацій, які були реальною проблемою для певної кількості осіб; передбачають обов’язкове порівняння запропонованого аспірантами варіанту вирішення проблеми з фактичними рішеннями) ігри. Вони надають можливість кожному аспіранту осмислити власний досвід, індивідуальні особливості, зокрема ті, що слугують джерелом бар’єрів професійної діяльності й комунікації, розкрити альтернативи поведінки у запропонованих ситуаціях, «примірити» їх на себе та апробувати їх на практиці. Серед технік реалізації вищезазначених ігрових методів обрано: відображення, дублювання, консультаційна група, паралель, ротація ролей, підтримка, стілець-співбесідник, німий помічник, перегравання, розстановка. Під час проведення ігор доцільним є використання методу ситуаційного навчання, в основі якого покладено розв’язання «кейсів», у яких у стислій формі подано основні деталі конкретної професійно спрямованої ситуації та проілюстровано її складність.

Успіх професійного становлення аспірантів обумовлений їх здатністю адекватно оцінювати себе й власну професійну, комунікативну діяльність, тобто рефлексією провідних аспектів власної професіоналізації. Протягом навчання в аспірантурі передбачено визначення основних напрямів змін навчально-методичного забезпечення освітньо-наукової програми через поступовий перехід від «підтримки» до «супроводу» аспірантів, до стратегії скаффолдингу («згасаючої допомоги»).

Програмою чітко визначено результати навчання («формулювання того, що, як очікується, повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після завершення навчання» [3, с. 7]), які наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Результати навчання випускника освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього рівня із спеціальності 015 «Професійна освіта»

Результати навчання
Знання
здатність продемонструвати знання та розуміння сучасної методології, методики та методів наукового педагогічного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у вищій школі
кваліфіковано аналізувати основні підходи, теорії та концепції педагогічної науки, здійснювати відбір змісту, необхідного для наукового самовизначення
здатність продемонструвати знання та розуміння нормативно-правової бази, що регулює діяльність освітніх установ і сучасні педагогічні технології в реалізації основних освітніх програм вищої освіти
володіти знаннями теоретико-методологічних підходів щодо гуманітаризації та технологізації вищої освіти, принципів, форм, методів, технологій навчання і виховання у вищій школі
володіти основними поняттями, особливостями стратегічного менеджменту навчального закладу

здатність ясно та ефективно описувати етапи проектування нового навчального змісту, технологій, апробації та впровадження педагогічних проектів
здатність використовувати професійно-орієнтовані знання та практичні навички під час реалізації принципів, організаційних форм і прийомів управління навчально-виховним процесом з урахуванням сучасних умов, індивідуальних особливостей студентів
Уміння
самостійно й творчо опрацьовувати, аналізувати і представляти результати педагогічної роботи та наукового дослідження засобами інструментарію інформаційних технологій
володіти методами науково-педагогічних досліджень, формулювати і вирішувати завдання, що виникають в ході науково-дослідної та практичної діяльності
організувати інформаційний пошук, самостійний відбір і якісну обробку наукової інформації та емпіричних даних
аналізувати, проводити експертну оцінку освітньої діяльності організацій
обирати технології навчання залежно від цілей і завдань, що вирішуються в педагогічному процесі, рівня навченості, вихованості студентів
впроваджувати інноваційні прийоми в педагогічний процес з метою створення умов для ефективної мотивації студентів
Комунікація
обирати в усному й писемному педагогічному мовленні найдоцільніші формули мовленнєвого етикету
гнучко використовувати власний невербальний репертуар для передачі професійно спрямованої інформації
спілкуватися та представляти ефективно дослідницькі ідеї в усній та письмовій формах перед фаховою та нефаховою аудиторією
дотримуватись у своїй діяльності професійно-етичних норм, прийнятих в міжнародній практиці педагогічного менеджменту
володіти методами та методиками проектування та організації спільної діяльності педагогів і студентів
презентувати, обговорювати та захищати власні погляди в усній та письмовій формах перед фаховою та нефаховою аудиторією
створювати умови конструктивної взаємодії з суб'єктами навчально-виховного процесу і обирати оптимальні методи, засоби і форми взаємодії, забезпечувати сприятливий морально-психологічний клімат
вирішувати й попереджати конфліктні ситуації професійної взаємодії
Автономність і відповідальність
виявляти ініціативу і самостійність в різноманітних видах діяльності, брати відповідальність за результати своєї професійної діяльності, дотримуватись корпоративної культури ВНЗ
планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку
розвивати отримані навички навчання для подальшого процесу навчання на засадах самокерування та автономії
презентувати результати власних наукових досліджень у вигляді наукових статей, доповідей на конференціях

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Підсумовуючи, зазначимо, що на сьогодні вищій школі вкрай необхідний високопрофесійний, компетентний викладач нової генерації, який змінив би сенс і характер професійної діяльності, комунікації відповідно до вимог оновленого вишу, поклавши в основу високий професіоналізм, гуманізм, суверенність особистості, неупереджене ставлення до студентів. Презентована освітньо-наукова програма підготовки науково-педагогічних кадрівв аспірантурі зі спеціальності 015 «Професійна освіта» зумовлена сучасними викликами міжнародної, української наукової спільноти.

Джерела та література

1. Коломієць С. С. Концепція створення освітньо-наукової програми підготовки за освітньо-науковим рівнем – доктор філософії (PHD) / С. С. Коломієць, О. С. Синекон // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – Вип. 3-4. – 2014. – С. 5-10.
2. Круглий стол на тему «Современная аспирантура и судьба института повышения квалификации научно-педагогических кадров» // Высшее образование в России. – № 7. – 2014. – Режим доступу: <http://vovr.ru/upload/Round%20table%20discussion%206-7-2014.pdf>.
3. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

References

1. S. Kolomiets. The concept of education and research training programs in educational and scientific level - Doctor of Philosophy (PHD) / S. S. Kolomiets, O. Synekop // Continuing professional education: Theory and Practice. – Publ. 3-4. – 2014. – P. 5-10.
2. Round table on "Modern graduate degree and institute qualifications Increase scientific and pedagogical personnel" // Higher education in Russia. – № 7. – 2014. – Access: <http://vovr.ru/upload/Round%20table%20discussion%206-7-2014.pdf>.
3. Develop educational programs. Guidelines / Author .: V. M. Zakharchenko, V.I. Luhoviy, Y. M. Rashkevych, Z.V. Talanova / Up to editorial staff V.G. Kremen. – K: SE "SPC" Priorities ", 2014. - 120 p.

Волкова Н.П. Подготовка преподавателя высшей школы как стратегическое задание. Статья посвящена обоснованию программы подготовки специалистов образовательного уровня доктор философии (PhD) (специальность 015 «Профессиональное образование»), которая базируется на системном, компетентностном, деятельностном, студентоцентрированном, синергетическом, партисипативном, интегративном подходах.

Выделены компетентности: общие компетентности, не зависящие от конкретного направления подготовки; обще-профессиональные компетентности, определяются направлением подготовки; профессиональные компетентности, определяются направленностью программы.

Определены цели образовательной (обеспечение подготовки аспирантов к преподавательской и научно-исследовательской деятельности, формирование компетентностей (общие, обще-профессиональные, профессиональные), которые позволят им овладеть основными знаниями, умениями, навыками, необходимыми для осуществления оригинального диссертационного исследования в области образования, успешно работать в сфере науки и образования и быть устойчивым на рынке труда) и исследовательской составляющих программы (подготовка высококвалифицированных специалистов-практиков, обладающих общенаучными методами системного, функционального и статистического исследования, современными методами научно-исследовательской и педагогической деятельности).

Раскрыто содержание программы (образовательная и научно-исследовательская составляющие), представлена совокупность разных видов методов обучения, которые являются целесообразными в процессе подготовки преподавателей высшей школы.

Ключевые слова: преподаватель высшей школы, образовательно-научная программа, доктор философии (PhD), профессиональные компетентности.

Volkova N.P. Training High School Teachers as a Strategic Mission. The article is devoted to the renovation of the study and research programme of training specialists of PhD level (Doctor of Philosophy), speciality 015 "Professional Education", which is based on system, competitive, student-centered, synergetic, participative, integrative and pragmatic approaches.

The following competences have been singled out: common competences - depend on no directions of training; general professional competences - dependent on the direction of training; professional competences - dependent on programme direction.

The goals of educational (provision of post-graduate students reparation for teaching and research activities, formation of competences - general, general-professional, professional, which will permit them to master basic knowledge and skill necessary for realization of original dissertational research in the sphere of education, successful work in science and education, and be in demand on labour market) and research constituents of the programme (preparation of high-skilled practical experts, who have mastered general scientific methods of system, functional and statistic analysis as well as modern methods of research and pedagogical activities).

The content of the programme has been revealed (educational and research components), the unity of different types of teaching methods rational for the training of high school teachers has been presented.

Key words: high school teacher, study and research programme, Doctor of Philosophy (PhD), professional competences.

УДК 378.22:101

Олена Воронюк, –
Міністерство освіти і науки України (м. Київ)

Про специфіку моніторингу якості підготовки докторів філософії

У статті розкривається сутність поняття моніторингу; визначаються характерні ознаки моніторингу якості підготовки здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні; аналізуються особливості моніторингу якості підготовки докторів філософії; визначаються етапи його реалізації.

Ключові слова: моніторинг, підготовка доктора філософії, моніторинг якості підготовки доктора філософії; вимоги до моніторингу.

Постановка наукової проблеми та її значення. У Стратегії розвитку національної академії педагогічних наук України на 2016–2022 роки освіту визнано основною сферою, що забезпечує розвиток людини. У зв'язку з цим перед Україною постали складні завдання, які торкаються насамперед утвердження в суспільстві пріоритетності науки й освіти, модернізації освітньої діяльності, що забезпечить формування людини з інноваційним типом мислення, інноваційною культурою та здатністю до інноваційного типу діяльності, що лише й може забезпечити перехід України до інноваційного типу прогресу і суспільства знань[11].

Проблема якості освіти, в тому числі й якості підготовки висококваліфікованих кадрів є загальнодержавною, регіональною і локальною для кожного вищого навчального закладу. А відтак дослідження якості підготовки майбутніх фахівців, тобто моніторингові дослідження якості знань, рівня сформованості професійних умінь і навичок, професійної культури є надзвичайно актуальними і своєчасними.

Актуалізується досліджувана проблема, коли йдеться про підготовку здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії.

Аналіз досліджень проблеми. Аналіз різних наукових джерел дає підстави стверджувати, що на чимало загальних питань використання моніторингу певною мірою вченими дано відповіді (В. Беспалько, Н. Вербицька, Г. Єльнікова, Є. Заїка, О. Локшина, О. Майоров, О. Орлова, С. Подмазін, С. Шишов та ін.). Так, у працях О. Вороніна, Е. Зеєра, К. Кайданова, Н. Кузьменко, Г. Пальм, І. Підласого, Л. Рибалко, С. Савченко Г. Цехмістрової, Л. Ярощук та ін. обґрунтовано сутність, специфіку та складові освітнього моніторингу, а також проаналізовано засоби його реалізації.

Найчастіше, як зауважує А. Денисенко, феномен моніторингу розглядається в трьох аспектах:

1) моніторинг як складний (циклічний) процес порівняння, зіставлення, оцінювання існуючого стану із запланованим (еталоном, стандартом, бажаною моделлю) та прийняття на цій основі управлінського рішення щодо поточного коригування певного процесу чи явища;

2) моніторинг як інформаційна система, яка постійно поповнюється завдяки безперервності відстеження певного об'єкта управління за виділеними параметрами та критеріями їх відстеження, що включає обов'язковий поточний контроль, оцінку, корекцію стану об'єкта, з метою прийняття оперативного управлінського рішення щодо прогнозування напрямів подальшого розвитку керованого об'єкта з урахуванням рефлексивного ставлення до цього всіх учасників освітнього процесу;

3) моніторинг як технологія, тобто сукупність певних етапів та відповідних засобів (розробка певного еталону, критеріїв та показників оцінювання стану, зіставлення еталонної системи з реально існуючою, обґрунтування моделі, вивчення процесу її розвитку, підсумковий контроль та корекція розробленої моделі) [4].